

CIRKEVNÉ PRIKÁZANIA

1. Právo cirkvi vydávať zákony
 2. Prvé cirkevné prikázanie
 3. Druhé cirkevné prikázanie
 4. Tretie cirkevné prikázanie
 5. Štvrté cirkevné prikázanie
 6. Piate cirkevné prikázanie
-

1. Právo cirkvi vydávať zákony

Doteraz sme sa zaoberali Božími prikázaniami. Sú to bezpochyby najdôležitejšie a najzákladnejšie smernice pre náš život. Boh ako najvyšší zákonodarca má moc vydávať zákony a nie len to, má právo túto moc delegovať, teda zveriť niekomu inému.

To urobil Ježiš Kristus, keď založil Cirkev. Dal jej moc vydávať zákony. Vo Svätom písme čítame o Petrovom pápežskom úrade:

„Tebe dám kľúče od nebeského kráľovstva: čo zviažeš na zemi, bude zviazané v nebi, a čo rozviažeš na zemi, bude rozviazané v nebi.“ (Mt 16, 19)

Na inom mieste hovorí všetkým apoštolom podobne:

„Čo zviažete na zemi, bude zviazané v nebi, a čo rozviažete na zemi, bude rozviazané v nebi.“ (Mt 18, 18)

Samozrejme, že záväznosť týchto zákonov aj on sám rešpektuje v tom zmysle, že ich porušenie človekom berie ako odmietnutie jeho samého – teda hriech. Cirkev je totiž poverená zastupovať Boha na zemi viditeľným spôsobom. Je to jeho vôľa a preto ten, kto opovrhne Cirkvou ako jeho božskou ustanovizňou, opovrhne ním samým.

Je tiež dôležité pochopiť, načo je Cirkvi moc vydávať zákony. Boh v čase síce zjavil ľuďom seba samého skrze prorokov a nakoniec skrze svojho Syna, no všetko sa to dialo v určitom historickom období. V období, kedy nebolo ani tušenia o morálnych problémoch, s ktorými sa stretávame v dnešnej dobe. Sám Ježiš apoštolom hovorí po svojom vzkriesení:

„Ešte veľa vám mám toho povedať, ale teraz by ste to nezniesli. Keď príde on, Duch pravdy, uvedie vás do plnej pravdy, lebo nebude hovoriť sám zo seba, ale bude hovoriť, čo počuje, a zvestuje vám, čo má prísť.“ (Jn 16, 12 – 13)

Ako by mohli prvý kresťania pochopiť, že niekto nechce pristupovať k Eucharistii a že na to bude raz treba zákon? Pre nich to bolo predsa prirodzené. To isté sa týka spoločného slávenia Pánovej obety a iných záležitostí.

Taktiež nemohli tušiť nič o problémoch klonovania, genetiky a mnohých iných veciach. Preto by nezniesli tieto informácie, lebo by nemali ani tušenia, o čom sa hovorí.

Aj na to je Cirkvi moc, ktorú jej zveril Boh – moc zaväzovať svojich členov zákonmi. Aby skrze ňu mohol Duch Svätý riešiť a objasňovať aktuálne problémy doby.

Najvyšším zákonodarcom v Katolíckej cirkvi je jej hlava – rímsky biskup. Veríme, že on je pod zvláštnou ochranou Ducha Svätého, vďaka ktorej ako pápež nikdy nemôže urobiť chybu vo veciach viery a mravov. Hovorí o tom dogma o neomylnosti pápeža. Neraz túto dogmu chápu ľudia nesprávne, a tak spochybňujú pápežský úrad na základe ľudskej osobnej omylnosti pápeža. Ako človek, súkromná osoba, sa môže pápež myliť. Dogma sa týka

zvláštnej inštitúcie, keď pápež oficiálne učí ako pápež – hovoríme tomu „ex catedra“. Ex catedra vynáša pápež učenie len vo veciach viery a mravov.

Ďalším zákonodarným orgánom cirkvi je spoločenstvo biskupov na čele s pápežom. Aj ono vydáva zákony, ale vždy v spoločenstve s pápežom. Ak by aj všetci biskupi vydali zákon, ktorý by neodobril rímsky biskup, nebol by platný.

Zákonodarcom v každej diecéze je jej vlastný biskup. Na svojom území môže vydávať zákony, ktoré viažu len ľudí nachádzajúcich sa na jeho území, ale samozrejme nikdy nemôžu byť v rozpore s všeobecnými zákonmi Cirkvi.

Každý zákon je vlastne právnou normou a súbor týchto zákonov nazývame právo. Tak ako existuje štátne právo, ktoré je potrebné pre riadne a efektívne fungovanie štátu, tak existuje aj cirkevné právo. Je to súhrn právnych noriem, ktoré sa starajú o riadne fungovanie Cirkvi. Nerešpektovanie zákonov a ich svojvoľný výklad spôsobuje v Cirkvi ako spoločenskej inštitúcii chaos.

Súhrn zákonov Cirkvi nachádzame v knihe, ktorú nazývame Kódexom kánonického práva. V nej sú obsiahnuté právne normy dotýkajúce sa každej oblasti cirkevného života: hierarchického usporiadania cirkvi, prijímania sviatostí, cirkevných majetkov, cirkevných trestov atď.

Kódex kánonického práva obsahuje spolu 1752 právnych noriem.

Nás dnes však zaujíma päť najzákladnejších zákonov, ktoré svojou právomocou ustanovila Cirkev pre všetkých členov Katolíckej cirkvi. Nazývame ich Päť cirkevných prikázaní. Keďže sú to ale cirkevné prikázania, tak zaväzujú len členov Katolíckej cirkvi.

Keďže každý zákonodarca môže meniť jemu podliehajúce zákony, tak aj Cirkev v priebehu čias mení svoje základné zákony. Dnes cirkevné prikázania poznáme takto:

1. *Každú nedeľu a prikázaný sviatok zúčastniť sa na svätej omši.*
2. *Konať skutky kajúcnosti každý piatok a na Popolcovú stredu.*
3. *Aspoň raz v roku sa vyspovedať a vo veľkonočnom období prijať Sviatosť oltáru.*
4. *Uzatvárať manželstvo pred tvárou Cirkvi.*
5. *Podporovať cirkevné ustanovizne.*

Niektoré z týchto prikázaní sú akýmisi smutnými prikázaniami. Nariaďujú totiž kresťanovi to, čo by malo byť preňho úplne samozrejmom vecou. Tieto prikázania v prvotnej cirkvi potrebné neboli, pretože to, čo obsahujú, bolo prirodzenou súčasťou kresťanského života. Týka sa to najmä prvého, druhého a piateho prikázania. Cirkev sa týmito prikázaniami snaží „prinútiť“ kresťana aspoň k minimu toho, čo je potrebné pre náboženský a duchovný život. Je však otázne, či toto minimum je schopné zabezpečiť duchovný rast, alebo len spomaliť náboženské odumieranie kresťana.

V krátkosti si jednotlivé prikázania rozoberme:

2. Prvé cirkevné prikázanie

Každú nedeľu a prikázaný sviatok zúčastniť sa na svätej omši.

Praktické prevedenie tohto prikázania sme si rozoberali už v Desatore pri Treťom božom prikázaní.

Tu si spomeňme len duchovný význam slávenia sv. omše.

Vieme, že je to najdokonalejšia modlitba Cirkvi, v ktorej sa nemodlí len telo, ale je spojené zvláštnym a výnimočným spôsobom so svojou Hlavou Ježišom Kristom. On sám sa

stáva vo svätej omši obetou i obetujúcim. Skrze službu kňaza prináša Nebeskému Otcovi seba samého ako obeť. Preto nemôže byť dokonalejšej modlitby, než je svätá omša.

Z toho vyplýva nesmierny význam svätej omše pre život kresťana. Všetky ostatné modlitby, nech sú akokoľvek dobré a potrebné nevyvážia hodnotu svätej omše.

Vo svätej omši zároveň zažívame spoločenstvo s ostatnými kresťanmi. Stretávame sa okolo oltára ako jedna Božia rodina, ako bratia a sestry. To povyšuje sv. omšu aj vďaka jej sociálnemu rozmeru nad ostatné súkromné modlitby kresťana.

Tomuto všetkému prvotná Cirkev rozumela. Už od svojho vzniku sa Cirkev stretávala po domoch, aby v spoločenstve slávili obeť, ktorú nám zanechal Ježiš Kristus pri poslednej večeri. Neskôr, počas prenasledovania v prvých troch storočiach, sa kresťania presunuli do podzemia, katakomb, aby mohli pokračovať vo svojej službe Bohu. Nech hrozilo akékoľvek nebezpečenstvo, dokonca aj nebezpečenstvo smrti, nikdy sa nevzdali tejto služby.

Je teda naozaj smutné, že bola Cirkev v priebehu času prinútená vydať zákon, ktorým sa snaží priviesť človeka aspoň raz v týždni do spoločenstva miestnej cirkvi pri slávení sv. omše.

Skúsme teda aj my sami premýšľať, čo pre nás znamená spoločné slávenie sv. omše. Či je to prirodzená a samozrejmalá súčasť nášho kresťanského života, alebo len nevyhnutné a bezduché splnenie cirkevného príkazu.

3. Druhé cirkevné prikázanie

Konať skutky kajúcnosti každý piatok a na Popolcovú stredu.

Pokánie v živote kresťana má veľký význam. Už Pán Ježiš vyzýva na pokánie. On sám podstúpil 40 dňový pôst skôr, než verejne vystúpil a začal učiť. Podobne aj Ján Krstiteľ žil na púšti a viedol kajúcný život.

Na veľké veci v živote sa svätci zvykli pripravovať nejakou formou pôstu: odriekanie, utiahnutie sa do samoty, služba bližným...

Aj v priebehu cirkevného roka sa pripravujeme na najväčšie sviatky Cirkvi – Veľkonočné sviatky, 40 dňovým pôstnym obdobím.

Okrem toho Cirkev prikazuje konať skutky kajúcnosti v priebehu celého roka a určila na to každý piatok a Popolcovú stredu ako prvý deň Veľkého pôstu.

V každý piatok roka, okrem Veľkého piatku, platí pre kresťana príkaz zdržanlivosti. Zdržanlivosť zakazuje jesť mäso.

Okrem toho má však Biskupská konferencia právomoc určiť iné spôsoby kajúcnosti počas piatkov. U nás sa v roku 1992 biskupská konferencia zhodla na tejto pôstnej disciplíne, ktorá platí dodnes:

Počas piatku je každý kresťan povinný vybrať si jeden z nasledujúcich skutkov kajúcnosti:

- zdržiavať sa mäsitých pokrmov,
- vykonať skutok nábožnosti: účasť na sv. omši, krížovej ceste, modlitba bolestného ruženca,
- čítať aspoň 10 minút Sväté písmo,
- vykonať skutok lásky k bližnému: navštíviť chorého s konkrétnym prejavom pomoci, navštíviť cintorín a pomodliť sa za zosnulých, alebo hmotne pomôcť chudobným,
- zrieknuť sa sledovania televíznych programov, fajčenia, alkoholu alebo vykonať iné skutočné sebazaprenie.

Za splnenie príkazu nemožno považovať to, čo sme povinný urobiť už z inej povinnosti. Napríklad ak je birmovanec povinný byť v piatok na sv. omši, nemôže to zároveň rátať ako skutok pokánia. To isté platí napríklad pre vegetariána, ktorý neje mäso. Nemôže potom piatkové bezmäsité jedlo považovať za splnenie príkazu zdržanlivosti.

Okrem toho na Popolcovú stredú a Veľký piatok sa k zdržanlivosti pridružuje ešte príkaz prísneho pôstu. Prísny pôst sa týka úplného zdržania sa akéhokoľvek mäsitého pokrmu a okrem toho sa môže kresťan najesť dosýta iba jedenkrát za deň. Dva krát môže niečo zjesť.

Príkaz zdržanlivosti zaväzuje každého kto dovŕšil 14 rok života. Príkaz pôstu počas Popolcovej stredy a Veľkého piatku zaväzuje každého kto dovŕšil 21 rok života až do začiatku 60 roku života. Isteže to neznamená, že mladší alebo starší môžu tento zákon úplne ignorovať. Už deti je potrebné učiť privykať si na pôstnu disciplínu Cirkvi.

Nedodržanie pôstnej disciplíny na Popolcovú stredú a Veľký piatok je ťažkým hriechom pre tých, ktorých už zákon zaväzuje.

Od piatkovej povinnosti zdržanlivosti môže z dostatočnej príčiny oslobodiť každý farár tých, ktorí sa nachádzajú na území jeho farnosti.

Piatková povinnosť zdržanlivosti neplatí vtedy, ak na piatok pripadne slávnosť.

4. Tretie cirkevné prikázanie

Aspoň raz v roku sa vyspovedať a vo veľkonočnom období prijať Sviatosť oltáru.

Toto je práve jeden z najsmutnejších cirkevných príkazov aj v prvej aj druhej časti.

Je zvláštne prikazovať niečo, čo je nevyhnutne potrebné pre duchovný život a spásu. Vieme, že ťažké hriechy sa za riadnych okolností odpúšťajú hriešnikovi iba vo sviatosti zmierenia. Teda len cez ňu možno nadobudnúť pôvodný stav nevinnosti a získať späť posväcujúcu milosť, ktorá je nevyhnutná ku spásu človeka.

Neviem, či má nejaký zmysel hlbšie sa zaoberať týmto prikázaním. Je jasné, že ťažký hriech bráni človekovi po smrti prijať večný život v nebi. Tak sa aj sami zamyslime, či má tento príkaz opodstatnenie pre normálneho kresťana, ktorý sa snaží plniť vôľu Božiu a pripraviť sa na večnosť.

To isté platí aj o príkaze aspoň raz do roka prijať Eucharistiu.

Vznikol následkom nezdravej úcty k Eucharistii, kedy sa síce ľudia klaňali Eucharistii, ale nikdy sa nepovažovali za hodných ju prijímať. Preto Cirkev vydala zákon, ktorý nútil kresťanov prijať Eucharistiu aspoň raz do roka. Dnes tento zákon neplatí preto, že by sme mali nezdravú úctu k Eucharistii, ale skôr preto, lebo Eucharistiu vnímame len veľmi povrchné, čo spôsobuje nezaujem ju prijímať.

Neuvedomujeme si, že nie je nič krajšie a dokonalejšie, čo nám mohol Boh darovať. Čo teda hovorí o kresťanovi fakt, že odmieta prijímať Eucharistiu?

Kto by nezachoval tento príkaz, či vo veci sviatostného zmierenia alebo Eucharistie, ten sa dopúšťa ťažkého hriechu!

7. Štvrté cirkevné prikázanie

Uzatvárať manželstvo pred tvárou cirkvi.

Toto prikázanie bolo medzi päť hlavných prikázaní Cirkvi zaradené len nedávno. Dotýka sa sviatostného manželstva. Cirkev ním zaväzuje všetkých svojich členov, prijímať

manželstvo formou, ktorú sama ustanovila. Cirkevná forma uzatvárania manželstva sa inak nazýva kánonickou formou.

Pre pokrsteného kresťana, ktorý nevystúpil formálnym úkonom z Katolíckej cirkvi, je platné jedine manželstvo uzavreté kánonickou formou. To ale neznamená, že žiadne iné manželstvo nie je platné. Pre nepokrstených ľudí, alebo pre pokrstených, ktorí nepatria do Katolíckej cirkvi je platným aj manželstvo uzatvorené iným zákonným spôsobom, pokiaľ dôjde k výmene slobodného manželského súhlasu. Teda aj dvaja nepokrstení, pokiaľ uzavrujú manželstvo, stáva sa platným manželstvom pred Bohom a teda aj nerozlučiteľným.

Pokiaľ kresťan katolík nedodrží kánonickú formu, môže uzavrieť platné manželstvo len s dovolením biskupa, ktorý má právomoc ho spod povinnosti kánonickej formy oslobodiť.

Téma manželstva a aj samotnej kánonickej formy je v cirkevnom práve veľmi zložitá. Nám momentálne postačujú len tieto základné a jednoduché informácie.

8. Piate cirkevné prikázanie

Podporovať cirkevné ustanovizne.

Cirkev nie je len nejaké spoločenstvo. Je to organizované spoločenstvo ľudí, ktorí chcú plniť Ježišove požiadavky – hlavne požiadavku evanjelizácie a starostlivosti o chudobných a chorých. Preto v jej lone vznikajú organizácie, ktoré sa o túto službu starajú. Samozrejme, že Ježišove požiadavky sa nedotýkajú len tých, ktorí sú v nich zamestnaní alebo tých, ktorí ich zakladajú. Týkajú sa každého kresťana. Preto Cirkev kladie na každého povinnosť, pomáhať hmotne zabezpečiť tieto Božie diela podľa svojich možností.

Hmotná zábezpeka sa týka aj služobníkov cirkvi – kňazov. Už zdravý rozum hovorí, že tí, ktorí slúžia Bohu v služobnom kňazstve, vykonávajú túto službu v prospech spásy všetkých ľudí. Preto si aj podľa Božieho práva zasluhujú primeranú odmenu. To spomína už Ježiš v evanjeliu, keď vysielal učeníkov na cesty: „*Neberte si do opaskov ani zlato ani striebro ani peniaze; ani kapsu na cestu si neberte ani dvojce šiat ani obuv ani palicu, lebo robotník si zaslúži svoj pokrm.*“ (Mt 10, 9 – 10)

Hmotné zabezpečenie služobníkov Cirkvi sa deje rôznymi spôsobmi. Spôsoby sa líšia podľa toho, v akom spoločenskom zriadení sa cirkevné spoločenstvo nachádza, prípadne aký spôsob hmotnej zábezpeky jej štátne zriadenie ponúka.

V konečnom dôsledku však platí základná myšlienka tohto zákona, že veriaci sa majú snažiť podľa seba primeraných možností prispievať na hmotné potreby Cirkvi. Hoci totiž žiadny z duchovných darov, ktoré Boh skrze Cirkev a jej kňazov ponúka veriacim, sa nedá vyčísliť peniazmi, predsa len nemôže žiadať veriaci od Cirkvi duchovné dary nevyčísľiteľnej hodnoty, keď pre svoje lakomstvo a chamtivosť nechce obetovať ani kúsok zo svojich hmotných dobier!

Toto bolo len päť najzákladnejších zákonov vydaných Cirkvou. Už som vyššie spomínal, že v CIC (Kódex kánonického práva) je ich oveľa viac. Pamätajme na to, že každý zákon Cirkvi podlieha Cirkvi, ktorá ho môže zrušiť na rozdiel od zákonov Božích, ktoré nemá právo zrušiť nik, ani sám najvyšší veľkňaz – pápež. Dnes máme cirkevné zákony, ktoré máme, pretože doba si ich vyžaduje. Nie je však vylúčené, že doba sa zmení a Cirkev svoje zákony aktualizuje tak, ako to už urobila veľa krát.